

QUICK SCAN NATUURWETGEVING
DE ZWALUWHOEVE

DE ZWALUWHOEVE
CONCEPT

29 april 2009
E02041.000020

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Gevolgde werkwijze	4
2	Wettelijk kader	6
2.1	Natuurbescherming in Nederland	6
2.1.1	Flora- en faunawet	6
2.1.2	Natuurbeschermingswet 1998	7
2.1.3	Ecologische Hoofdstructuur	8
3	Soortenbescherming	10
3.1	Gebiedsbeschrijving	10
3.2	Beschermde soorten	11
3.2.1	Vaatplanten	11
3.2.2	Broedvogels	11
3.2.3	Zoogdieren	12
3.2.4	Reptielen en amfibieën	12
3.2.5	Vissen	13
3.2.6	Insecten en ongewervelden	13
3.3	Mogelijke gevolgen voor beschermde soorten	13
3.4	Toetsing aan de Flora- en faunawet	14
3.5	Voorkomen en beperken van schade	14
3.6	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	14
4	Gebiedsbescherming	16
4.1	Natura 2000-gebieden	16
4.1.1	Plangebied en begrenzing	16
4.2	Ecologische Hoofdstructuur	16
4.2.1	Plangebied en begrenzing	16
5	Conclusies en aanbevelingen	18
5.1	Conclusies	18
5.1.1	Soortenbescherming	18
5.1.2	Gebiedenbescherming	18
5.2	Vervolgstappen	19
5.3	Aanvullende maatregelen	19
6	Geraadpleegde bronnen	20
Bijlage 1	Beschermde soorten Flora- en Faunawet	21
Bijlage 2	Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden 'Veluwe' en 'Veluwerandmeren'	22

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

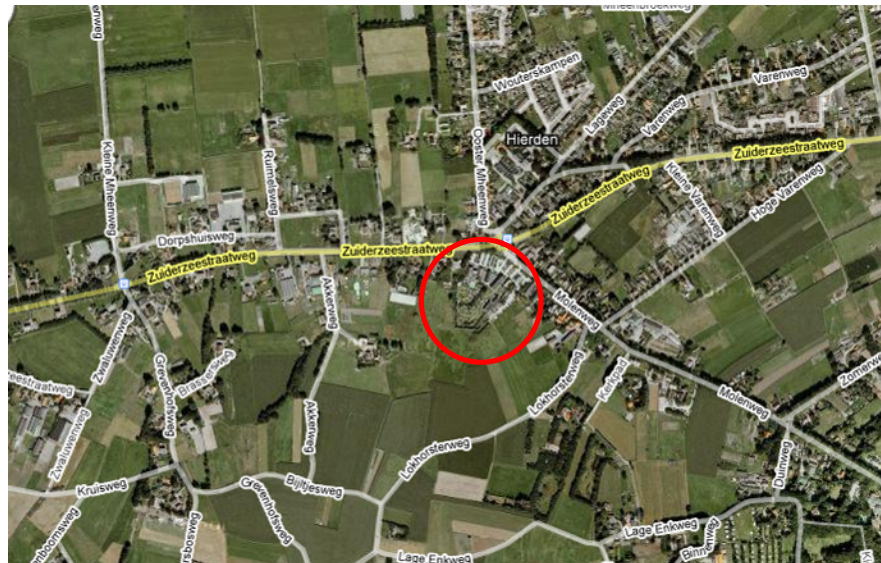
AANLEIDING EN DOEL

In Hierden, gemeente Harderwijk, provincie Gelderland, bevindt zich de Zwaluwhoeve. Dit is een sauna- en badencomplex dat sinds 2002 is uitgegroeid tot een wellnesscentrum met een oppervlak van circa 3.800 m² en een jaarlijks bezoekersaantal van 250.000. Het levert een grote bijdrage aan de lokale economie. Om deze toonaangevende rol te behouden en de bezoekers genoeg rust en ruimte te bieden, is uitbreiding noodzakelijk. Uitbreiding in de vorm van functies en bijbehorend oppervlak en parkeermogelijkheden op eigen terrein, om uiteindelijk 300.000 bezoekers per jaar te kunnen ontvangen. Als belangrijke eis aan de uitbreiding wordt gesteld dat het moet passen binnen het karakteristieke dorp Hierden en het aangrenzende open landschap.

Afbeelding 1.1

Planlocatie de Zwaluwhoeve aan de Zuiderzeestraatweg te Hierden

Bron: Google Maps

De planlocatie ligt aan de Zuiderzeestraatweg en de Molenweg. Aan de zuidzijde van het complex ligt relatief open weidelandschap (enkenlandschap). De aanpassingen betreffen met name uitbreiding van het parkeerooppervlak op huidig weiland aan de west- en oostkant van het complex, het verwijderen van de parkeerplaatsen aan de straatzijde ten gunste van herstel van de historische brink en de bouw van een boerderijensemble aan de zuidwestkant van het bestaande complex, aansluitend op bestaande Hierdense bouwstijl.

Binnen het bestaande plangebied vindt in enkele gevallen uitbreiden van vloerooppervlak, aanbrengen van enkele dakopbouwen en toevoegen van één nieuw gebouw plaats.

Afbeelding 1.2

Huidige situatie (boven) en
concept ontwikkelingsvisie

Bron:

ARCADIS Concept

Ontwikkelingsvisie, 31-3-2009

1.2

GEVOLGDE WERKWIJZE

De plaats Hierden tussen de Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Veluwe op circa 1.500 meter afstand van beide gebieden. Hierdoor is het noodzakelijk een risico-inschatting te maken van mogelijke negatieve effecten van de geplande activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. In deze oriëntatie wordt aangegeven of significante negatieve effecten bij voorbaat uitgesloten kunnen worden of dat aanvullend onderzoek nodig is om dit vast te stellen.

Het plangebied ligt op circa 1.000 meter van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Het plan dient daarom ook te worden getoetst aan het beschermingskader van de EHS Gelderland. In dit rapport wordt aangegeven of negatief effect op de karakteristieke kenmerken en waarden van de EHS kan worden uitgesloten, of dat verder onderzoek noodzakelijk is.

Het is eveneens noodzakelijk om het plan te toetsen aan de Flora- en faunawet. Deze wet regelt de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren.

Het onderzoek bestaat uit een veldbezoek en uit literatuurstudie. Het veldbezoek vond plaats op 27 april 2009 in de vorm van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Het veldonderzoek vormt samen met de beschikbare gegevens van het Natuurloket en beschikbare literatuur de basis van de quick scan.

HOOFDSTUK 2 Wettelijk kader

2.1 NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet en de gebiedbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur de belangrijke kaders zijn.

In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project.

2.1.1 FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Mogelijkheid voor vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen, of de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen drie groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen sluiten aan bij de indeling in tabellen van de AMvB Flora- en faunawet.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (Tabel 1 AMvB)

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (Tabel 2 AMvB; vogels)

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Voor vogels geldt echter een uitgebreide toets voor een ontheffing (zie onder groep 3).

Groep 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (streng beschermde soorten) (Tabel 3 AMvB)

Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur nog aanvullend aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- § Er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- § Er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten (geldt alleen voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn);
- § Er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort(en);
- § Er aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld.

2.1.2

NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Een belangrijk deel van deze wetgeving geeft uitvoering aan Europese richtlijnen. Daarbij gaat het om de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Natura 2000-gebieden vallen onder het beschermingsregime dat is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998.¹

NATURA 2000

Onder Natura 2000 worden de gebieden verstaan die op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden aangewezen. De gebieden zijn van grote betekenis voor de bescherming van de Europese biodiversiteit en dienen gezamenlijk met alle andere aangewezen gebieden in Europa een ecologisch netwerk te vormen. In de loop van 2009 worden alle Natura 2000-gebieden in Nederland (opnieuw) aangewezen en worden voor deze gebieden instandhoudingsdoelen geformuleerd.

BESCHERMINGSREGIME

Om de instandhoudingsdoelen te waarborgen geldt er een vergunningplicht voor alle plannen en projecten die mogelijk (significante) gevolgen kunnen hebben voor het beschermde natuurgebied. Een vergunning voor een project kan alleen worden verleend indien vooraf zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelen niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen

¹ Andere gebieden die een beschermde status op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 hebben gekregen zijn de beschermde natuurmonumenten, en de gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van de Natura 2000-gebieden).

worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen).

2.1.3

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Sinds 1990 vormt de bescherming en ontwikkeling van de nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) de ruimtelijke ruggengraat van het natuurbeleid. De globaal begrensde Ecologische Hoofdstructuur is in 1995 planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. In 2006 is het beleid overgenomen in de Nota Ruimte.² Met de inwerkingtreding van de Nota Ruimte is het Structuurschema Groene Ruimte vervallen.

De overheid beschrijft haar aanpak om de achteruitgang in oppervlakte en kwaliteit van de Nederlandse natuur tegen te gaan. De overheid heeft hiervoor kerngebieden en ecologische verbindingzones aangewezen: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voor de verdere uitwerking van instrumenten en begrippen die in de Nota Ruimte genoemd worden, is in 2007 het beleidskader Spelregels EHS³ opgesteld door het Rijk en provincies. Deze Spelregels zijn door de provincie Gelderland doorvertaald in de streekplanuitwerking 'Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur'.

De EHS beoogt het realiseren van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Voor de begrensde EHS (netto EHS) geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee, tenzij'-regime. Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het beleidskader 'Spelregels EHS' zegt over de bovengenoemde wezenlijke kenmerken en waarden het volgende: "Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de beleevingswaarde".

"Feitelijk gaat het om de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied zoals opgenomen in de voorlopige Landelijke Natuurdoelenkaart die is

² Ministeries VROM, EZ, LNV en VenW, Nota Ruimte, Ruimte voor ontwikkeling, 2006 (verder: Nota Ruimte).

³ Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS, een gezamenlijke uitwerking van rijk en Provincies, te raadplegen op www.minlnv.nl (verder: Spelregels EHS).

opgenomen in het tweede Meerjarenprogramma Vitaal Platteland, en de nadere uitwerkingen daarvan zoals provinciale natuurdoeltypenkaarten en concrete uitwerkingsplannen." (Spelregels EHS, paragraaf 2.5, p. 11).

In de Spelregels zijn twee uitzonderingen opgenomen waarbij een individuele ingreep of een combinatie van projecten, ondanks een significant negatief effect op de waarden en kenmerken van de EHS, toch aanvaardbaar kan zijn. Het betreft de 'herbegrenzing EHS om andere dan ecologische redenen' en 'EHS-saldobenadering', bij gevallen waarbij significante negatieve effecten plaatsvinden door de uitvoer van een combinatie van plannen, projecten en handelingen. In het beleidskader Spelregels EHS wordt dit nader toegelicht. Bij eventuele significante effecten is het compensatiebeginsel van toepassing.

HOOFDSTUK

3 Soortenbescherming

3.1

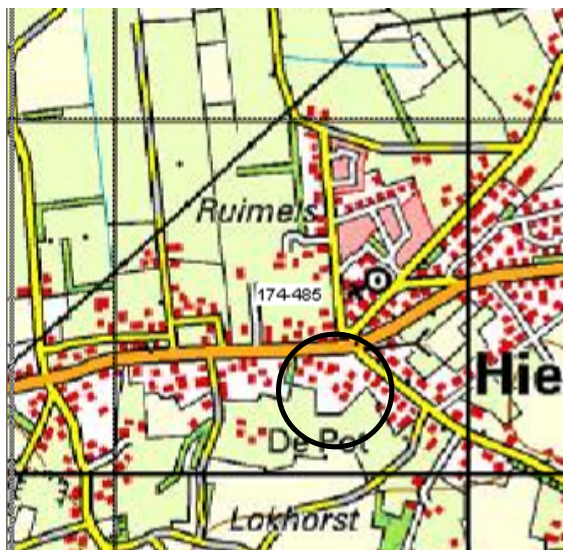
GEBIEDSBESCHRIJVING

De planlocatie is gelegen in Hierden in het noordwesten van Gelderland. De locatie ligt in kilometerhok 174;485.

Afbeelding 3.3

Planlocatie in km-hok 174;485

Bron: Natuurloket

De planlocatie ligt aan de Zuiderzeestraatweg, nabij het centrum. De locatie betreft een resort met diverse gebouwen, parkachtige beplanting en enkele vijvers. Om het resort liggen parkeerplaatsen, aangekleed met jonge boompjes (onder andere beuk), en weilanden (enkenlandschap). Verspreid over het terrein staat een aantal grotere bomen (onder andere berk, wilg). Daarnaast zijn er nog enkele schuurtjes en opslagplaatsen.

Foto 3.1

Impressie van de planlocatie (met de klok mee: beplanting, parkeerplaats oost- en noordzijde, ligweide, pand Molenweg 4 en weide aan oostzijde)

Bron foto ligweide:
website Zwaluwhoeve

3.2

BESCHERMDE SOORTEN

3.2.1

VAATPLANTEN

Bij het Natuurloket zijn geen beschermde vaatplanten bekend in dit kilometerhok. Het gebied is volgens Natuurloket matig onderzocht op het voorkomen van beschermde en / of bedreigde vaatplanten.

Tijdens het veldbezoek werden geen beschermde soorten waargenomen. Het resort is door het aangelegde (coniferen, bamboe, etc.) en goed onderhouden karakter niet geschikt voor beschermde plantensoorten. Daar waar op het terrein minder onderhoud plaatsvindt, groeien onder andere brandnetel en paardenbloem. Het direct omliggende weidegebied is zeer voedselrijk en daardoor ook niet geschikt als standplaats voor bijzondere soorten.

3.2.2

BROEDVOGELS

Natuurloket meldt voor dit kilometerhok één beschermde vogel die tevens op de Rode Lijst staat. Het gebied is volgens Natuurloket redelijk onderzocht.

Tijdens het veldbezoek werden boerenzwaluw, kievit, ekster, kauw, huismus, putter en holenduif op de planlocatie waargenomen.

Het gebied is geschikt als broedgebied voor vogels van dorp en platteland. Onder de daklijsten van een (volgens de ontwikkelingsvisie te verwijderen) bijgebouwtje werden nesten en poepsporen (van vermoedelijk spreeuw) aangetroffen (zie foto 3.2). In een stal / schuur (eveneens te verwijderen) op het oostelijk gelegen weiland kunnen mogelijk ook vogels broeden als huismus, zwaluwen en grote gele kwikstaart (zie foto 3.2). De 'bijgebouwen' van het resort die zijn aangemerkt voor verbouwing zijn door afwezigheid van nestmogelijkheden naar verwachting niet geschikt als broedlocatie.

Foto 3.2

Nest en uitwerpselen van spreeuw (links) en stal/schuur met broedmogelijkheden

3.2.3

ZOOGDIEREN

Bij het Natuurloket zijn voor het kilometerhok geen gegevens bekend over zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werd enkel een aantal molshopen waargenomen in het weiland aan de oostzijde. Verder is het (omliggende) gebied geschikt als foerageer- of leefgebied voor veldmuis, huisspitsmuis, haas en egel (tabel 1 Flora- en faunawet). Op basis van karakteristieken van het gebied en landelijke verspreidingsgegevens kan aanwezigheid van andere soorten worden uitgesloten.

Vleermuizen

Een aantal gebouwen en bomen kunnen door holten en kieren geschikt zijn als verblijfplaats voor streng beschermde (tabel 3 Flora- en faunawet) vleermuissoorten. Mogelijk voorkomende boombewonende soorten zijn watervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Mogelijk aanwezige gebouwbewonende soorten zijn gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger. Deze soorten kunnen voor hun vliegroutroute gebruik maken van de bomenrij aan de noordzijde van het plangebied.

3.2.4

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Reptielen

Aanwezigheid van de meeste reptielensoorten kan op basis van landelijke verspreidingsgegevens worden uitgesloten. Hazelworm komt in de regio wel voor, maar door het intensieve onderhoud en van het plangebied vormt dit geen geschikt leefgebied.

Amfibieën

Het Natuurloket noemt aanwezigheid van drie beschermde amfibieënsoorten (tabel 1 Flora- en faunawet) in het kilometerhok. Het gebied is hier redelijk op onderzocht.

Tijdens het veldbezoek werd de meerkikker waargenomen in de vijver van het resort (voortplantingswater). Bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen in en om het resort ook voorkomen. Aanwezigheid van streng beschermde soorten (tabel 2 of 3 Flora- en faunawet) kunnen op basis van landelijke verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

3.2.5 VISSEN

De aanwezigheid van beschermde vissoorten wordt op de planlocatie uitgesloten. De planlocatie bevat welaangelegde waterpartijen, maar deze hebben geen verbinding met andere wateren.

3.2.6 INSECTEN EN ONGEWERVELDEN

Natuurloket meldt geen bijzonder dagvlinders, libellen of andere ongewervelden. Tijdens het veldbezoek werden geen beschermde en/of bedreigde soorten waargenomen. Op basis van landelijke verspreidingsgegevens kan de aanwezigheid ook worden uitgesloten.

3.3 MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN

De belangrijkste ingrepen met mogelijke gevolgen voor beschermde soorten zijn:

- § Bouw- en sloopwerkzaamheden.
- § Opschonen van het terrein: verwijderen van struiken en kappen van bomen.
- § Grond- en graafwerkzaamheden.

De mogelijke gevolgen voor beschermde soorten door de ingrepen zijn:

- § Door sloop en verbouwing van een aantal gebouwen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen en broedgelegenheid van vogels verloren gaan.
- § Door de kap van bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen en broedgelegenheid van vogels verloren gaan.
- § Door grond- en graafwerkzaamheden kan leefgebied (winterverblijfplaatsen, holten, voortplantingswater) van amfibieën en grondgebonden zoogdieren verstoord worden of verloren gaan.
- § Tijdens de uitvoering kan de fysieke aanwezigheid van machines en mensen leiden tot verstoring van passerende dieren.

3.4 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 3.1

Beschermde soorten waarop de Flora- en faunawet van toepassing is

Beschermde soorten	Verbodsbepaling
Alle voorkomende broedvogels	Vernietigen van nesten en verstoring van verblijfplaatsen (art. 11) Verontrusten van dieren (art.10) Eieren zoeken, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen (art. 12)
Mol, egel, veldmuis, haas huisspitsmuis, vleermuizen	Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)
Bruine kikker, gewone pad, meerkikker, kleine watersalamander	Vernietigen van verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)

3.5 VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch protocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde diersoorten zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

- § Schade aan broedvogels dient altijd voorkomen te worden. De werkzaamheden (dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode. Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt.
- § Bij grondwerkzaamheden één kant op werken, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- § Het aantal werkpaden en de breedte van de paden wordt zo beperkt mogelijk gehouden, opdat zo min mogelijk holen vernield worden en dieren zo min mogelijk geschaad worden.
- § Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.
- § Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. onnodig aangetast (bij planten) worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of er wordt naar een andere oplossing gezocht.

3.6 MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden. Echter niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal soorten verbodsbepalingen worden overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Dit is in onderstaande tabel weergegeven.

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
1. Soorten met algemene vrijstelling	Mol, egel, veldmuis, huisspitsmuis, haas, bruine kikker, gewone pad, meerkikker, kleine watersalamander

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling	-
3. Streng beschermde soorten Ontheffing mits gunstige staat instandhouding soort, geen andere bevredigende oplossing en dwingende redenen van groot openbaar belang.	Vleermuizen, zwaluwen, grote gele kwikstaart

HOOFDSTUK

4 Gebiedsbescherming

4.1 NATURA 2000-GBIEDEN4.1.1 PLANGEBIED EN BEGRENZING

De planlocatie is gelegen op een relatief geringe afstand (circa 1.500 meter) van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Veluwerandmeren (Afbeelding 4.4), waardoor mogelijk externe werking van effecten kan plaatsvinden.

Er zullen geen effecten zijn op de grondwaterhuishouding (mogelijk alleen zeer lokaal). Daarnaast zal mogelijke extra uitstoot van schadelijke stoffen (stikstof) naar verwachting niet leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden. Negatieve effecten op de beschermde habitattypen kunnen worden uitgesloten. Bouwwerkzaamheden dragen tot enkele honderden meters bij aan verstoring van broedvogels. De afstand tot de Natura 2000-gebieden bedraagt ten minste 1.500 meter. Effecten door geluidsverstoring zijn dan ook uitgesloten. De graslanden waarop ruimtebeslag zal plaatsvinden zijn niet van belang als foerageergebied voor vogels van de Natura 2000-gebieden.

Voor de meervleermuis zijn instandhoudingsdoelstellingen gevormd voor zowel Veluwe als Veluwerandmeren. Deze doelstellingen betreffen behoud van overwinteringsgebied (Veluwe) en foerageergebied (Veluwerandmeren). Deze doelen komen door de ontwikkelingen op het plangebied niet in gevaar. Effecten op soortniveau worden ondervangen door de Flora- en faunawet.

Gezien de lokale aard van de effecten voortkomend uit de ontwikkelingsplannen, worden geen negatieve effecten verwacht van bouw-, sloop- en inrichtingswerkzaamheden op de instandhoudingsdoelen van de betreffende Natura 2000-gebieden.

4.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCCUR4.2.1 PLANGEBIED EN BEGRENZING

De begrenzing van de EHS verweving ligt op ongeveer 500 meter van de planlocatie, de EHS natuur op ongeveer 1.000 meter. Er vindt geen ruimtebeslag plaats op de EHS (Afbeelding 4.5). Omdat de afstand tot de EHS verweving zeker 500 meter betreft en de planlocatie te midden van bestaande bebouwing ligt, worden geen negatieve effecten op de waarden en kenmerken van de EHS verwacht. Tijdelijke effecten door geluid zijn gezien de afstand tot de EHS ook uit te sluiten. De 'nee, tenzij'-benadering is daarom niet van relevant.

Afbeelding 4.4

Ligging plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Veluwe (geel)

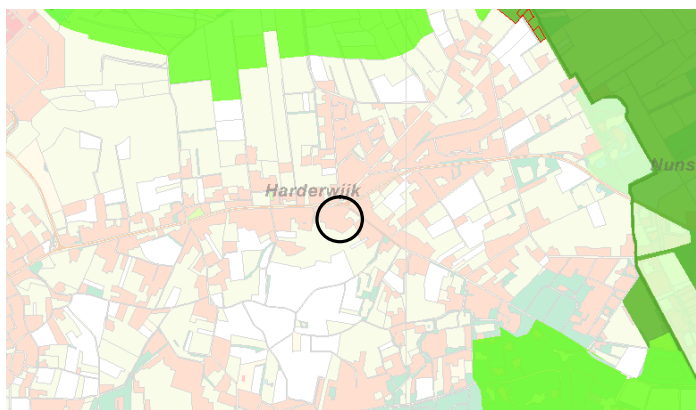
Bron: kaartmachine LNV

Afbeelding 4.5

Ligging plangebied ten opzichte van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur (groen = EHS natuur, lichtgroen = EHS verweving)

Bron: Atlas Groen Gelderland

HOOFDSTUK

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 CONCLUSIES

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

5.1.1 SOORTENBESCHERMING

Broedvogels

- § Door naleving van het ecologisch protocol (zie § 3.5) kan een deel van de negatieve gevolgen voor broedvogels voorkomen of beperkt worden.
- § Op de planlocatie komen mogelijk ook broedvogels voor waarvan de vaste broedlocatie sterk afhankelijk is van menselijke activiteit (zwaluwen, grote gele kwikstaart). Deze vaste broedlocaties zijn jaarrond beschermd.
- § Gebouwen die gesloopt worden, moeten geïnspecteerd worden op het voorkomen van deze vogels. Indien vaste verblijfplaatsen aangetroffen worden in het plangebied en schade niet voorkomen kan worden, dient er een ontheffing te worden aangevraagd.

Vleermuizen

- § Op de planlocatie komen mogelijk vaste verblijfplaatsen van vleermuizen voor. Deze vaste verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd.
- § Er dient nader onderzoek te worden gedaan naar het voorkomen van vleermuizen en hun gebruik van het plangebied.

Amfibieën en grondgebonden zoogdieren

- § Niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal grondgebonden zoogdieren en amfibieën verbodsbepalingen worden overtreden. Voor deze zoogdieren en amfibieën (tabel 1) gelden vrijstellingen.
- § Voor de vrijgestelde soorten en niet beschermde soorten blijft wel de zorgplicht gelden. Aan de zorgplicht kan worden voldaan door tijdens de uitvoering de maatregelen uit het ecologisch protocol te volgen.

5.1.2 GEBIEDENBESCHERMING

- § Er worden geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Veluwerandmeren verwacht. De fysieke ingrepen reiken niet tot aan de Natura 2000-gebieden. De beschermde vogelsoorten reiken wat betreft foerageren niet tot aan het plangebied. De meervleermuis maakt mogelijk van het gebied gebruik als

zomerverblijfplaats. Dit heeft geen gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.

- § Negatieve effecten en de wezenlijke kenmerken en waarden van de Gelderse EHS zijn door de aard van de initiatieven en de afstand tot de EHS uitgesloten.

5.2

VERVOLGSTAPPEN

- § Als bomen gekapt en gebouwen gesloopt gaan worden, dient een aanvullend onderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van vleermuizen die mogelijk gebruik maken van deze bomen en gebouwen. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode half maart tot half oktober.
- § Er dient een aanvullend onderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van vaste nestplaatsen van zwaluwen en /of grote gele kwikstaart in de schuur op het weiland ten oosten van het resort. Dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het vleermuizenonderzoek, mits het onderzoek in de periode van half mei tot en met half juli uitgevoerd wordt.
- § Indien vleermuizen, zwaluwen en /of grote gele kwikstaart aanwezig zijn, dient overleg met DLG plaats te vinden over de uit te voeren vervolgstappen (compensatie, ontheffing).

5.3

AANVULLENDE MAATREGELEN

- § Bij de inrichting van het plangebied kan met ecologische waarden rekening worden gehouden door de bestaande begroeiingen zoveel als mogelijk te integreren in het plan.
- § De gebouwen kunnen vleermuisvriendelijk en vogelvriendelijk worden gebouwd. Vogels als huismus en gierzwaluw, waarvan de nestgelegenheid in Nederland afneemt, kunnen zo profiteren van nieuwe nesten. Speciale dakpannen en /of neststenen kunnen worden aangebracht in de nieuwe gebouwen.
- § Voor sommige vleermuissoorten kunnen vleermuiskasten worden opgehangen. Stootvoegen aan de bovenzijde van gemetselde muren kunnen worden opgehouden. Ook kunnen kleine openingen achter windveren (circa 2 cm) worden behouden.
- § Er kunnen kruidenrijke bermen of stroken in het plangebied geïntegreerd worden. Dit levert een geschikt habitat op voor veel soorten dagvlinders en zoogdieren.
- § Door deze kleine aanpassingen kan de biodiversiteit in het gebied toenemen. De kosten van dergelijke maatregelen zijn veelal minimaal.

HOOFDSTUK 6

Geraadpleegde bronnen

Websites

- § Natuurloket www.natuurloket.nl
- § Ministerie van LNV www.minlnv.nl
- § RAVON, www.ravon.nl
- § Vlindernet, www.vlindernet.nl
- § Zoogdiervereiniging VZZ, www.vzz.nl
- § Provincie Gelderland, www.gelderland.nl
- § www.waarneming.nl

Literatuur

- § Zoogdieren van West-Europa, R. Lange et al., 2003, KNNV Uitgeverij
- § Met vleermuizen overweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, 2004, Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- § Heukels' Flora van Nederland, R. van der Meijden, Rijksherbarium / Hortus Botanicus, Rijksuniversiteit Leiden
- § Waarnemingenverslag 2007 Dagvlinder, libellen en sprinkhanen, EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie
- § Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!, Brochure Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- § Concept Ontwikkelingsvisie 'Brink en de Zwaluwhoeve, één Hierdens landschap', ARCADIS, 31 maart 2009
- § Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur, Streekplanuitwerking, mei 2006

BIJLAGE 1

Beschermden soorten Flora- en Faunawet

Tabel 1: Algemene soorten					
Zoogdieren aardmuis bosmuis dwergmuis bunzing dwergspitsmuis egel gewone bosspitsmuis haas hermelijn huitsspitsmuis konijn mol ondergrondse woelmuis ree rosse woelmuis	<i>Microtus agrestis</i> <i>Apodemus sylvaticus</i> <i>Micromys minutus</i> <i>Mustela putorius</i> <i>Sorex minutus</i> <i>Erinaceus europaeus</i> <i>Sorex araneus</i> <i>Lepus europaeus</i> <i>Mustela erminea</i> <i>Crocifera russula</i> <i>Oryctolagus cuniculus</i> <i>Talpa europea</i> <i>Pitymys subterraneus</i> <i>Capreolus capreolus</i> <i>Clethrionomys glareolus</i>	tweejarige bosspitsmuis veldmuis vos wezel woelrat Reptielen en amfibieën bruine kikker gewone pad middelste groene kikker kleine watersalamander meerlikker Mieren behaarde rode bosmier kale rode bosmier stronkmier zwartrugbosmier	<i>Sorex coronatus</i> <i>Microtus arvalis</i> <i>Vulpes vulpes</i> <i>Mustela nivalis</i> <i>Arvicola terrestris</i> <i>Rana temporaria</i> <i>Bufo bufo</i> <i>Rana esculenta</i> <i>Triturus vulgaris</i> <i>Rana ridibunda</i> <i>Formica rufa</i> <i>Formica polyctena</i> <i>Formica truncorum</i> <i>Formica pratensis</i>	Slakken wijngaardslak Vaatplanten aardaker akkerklokje brede wespenorchis bredeklokje dotterbloem* gewone vogelmelk grasklokje grote kaardenbol kleine maagdenpalm knikkende vogelmelk koningsvaren slanke sleutelbloem zwanebloem	<i>Helix pomatia</i> <i>Lathyrus tuberosus</i> <i>Campanula rapunculoides</i> <i>Epipactis helleborine</i> <i>Campanula latifolia</i> <i>Callitha palustris</i> <i>Ornithogalum umbellatum</i> <i>Campanula rotundifolia</i> <i>Dipsacus fullonum</i> <i>Vincetoxicum</i> <i>Ornithogalum nutans</i> <i>Osmunda regalis</i> <i>Primula elatior</i> <i>Butomus umbellatus</i>
Tabel 2: Overige soorten					
Zoogdieren damhert edelhart eeekhoorn grize zeehond grote bosmuis steenmarter Wild zwijn	<i>Dama dama</i> <i>Cervus elaphus</i> <i>Sciurus vulgaris</i> <i>Halichoerus gypsus</i> <i>Apodemus flavicollis</i> <i>Martes foina</i> <i>Sus scrofa</i>	dennenorchis dutte gentiaan franjegentiaan geelgroene wespenorchis gele helmblom gevekte orchis groene nachtorchis groensteel grote keverorchis grote muggenorchis gulden sleutelbloem harlekijn herfischroeforchis hondschruid hongorchis jeneverbes klein glaskruid kleine keverorchis kleine zonnedauw klokjesgentiaan kluiswinklokje koraalwortel kruisbladgentiaan lange ereprijs lange zonnedauw mannesorchis moeraswespenorchis muurbloem pamassa pijscheefkelk poppenorchis pradtklokje pupperorchis rapunzelklokje rechte driehoeksvaren rietorchis ronde zonnedauw	<i>Goodyera repens</i> <i>Gentiana germanica</i> <i>Gentiana ciliata</i> <i>Epipactis muelleri</i> <i>Pseudofumaria lutea</i> <i>Dactylorhiza maculata</i> <i>Coeloglossum viride</i> <i>Asplenium viride</i> <i>Listera ovata</i> <i>Gymnadenia conopsea</i> <i>Primula veris</i> <i>Orchis morio</i> <i>Spiranthes spiralis</i> <i>Anacamptis pyramidalis</i> <i>Hemerocallis monorchis</i> <i>Juniperus communis</i> <i>Parietaria judaica</i> <i>Listera cordata</i> <i>Drosera intermedia</i> <i>Gentiana pneumonanthe</i> <i>Campanula glomerata</i> <i>Corallorhiza trifida</i> <i>Gentiana cruciata</i> <i>Veronica longifolia</i> <i>Drosera anglica</i> <i>Orchis mascula</i> <i>Viscum album</i> <i>Epipactis palustris</i> <i>Erysimum cheiri</i> <i>Parnassia palustris</i> <i>Arabis hirsuta sagittata</i> <i>Aceras anthropophorum</i> <i>Campanula persicifolia</i> <i>Orchis purpurea</i> <i>Campanula rapunculoides</i> <i>Gymnocarpium robertianum</i> <i>Dactylorhiza majalis</i> <i>praetermissa</i> <i>Drosera rotundifolia</i>	rood bosvogeltje rutgklokje schubvaren slanke gentiaan soldaatje spaanse ruiter steenjanjer steenbreekvaren stengellose sleutelbloem stengelomvattende haviskruid stijf hardgras tongvaren valkruid veenosorchis veldgentiaan veldsalie vleesdeurige orchis vliegenorchis vogelheestje voorjaarsadonis wantsenorchis waterdriekblad Campanula patula weldeklokje welriekende nachtorchis wilde gage wilde herfsttijloos Viscum album wilde marjolein wit bosvogeltje witte muggenorchis zinkvioletje zomerlokje zwartsteel	<i>Cephalanthera rubra</i> <i>Campanula trachelium</i> <i>Ceterach officinarum</i> <i>Gentiana amarella</i> <i>Orchis militaris</i> <i>Cirsium dissectum</i> <i>Diarrhiza deltoides</i> <i>Asplenium trichomanes</i> <i>Primula vulgaris</i> <i>Hieracium amplexicaule</i> <i>Catopodium rigidum</i> <i>Asplenium scolopendrium</i> <i>Arnica montana</i> <i>Hammabrya paludosa</i> <i>Gentiana campestris</i> <i>Salvia pratensis</i> <i>Dactylorhiza incarnata</i> <i>Ophrys insectifera</i> <i>Neottia nictitans</i> <i>Adonis vernalis</i> <i>Orchis corophora</i> <i>Menyanthes trifoliata</i> <i>Campanula patula</i> <i>Platanthera bifolia</i> <i>Myrica gale</i> <i>Colchicum autumnale</i> <i>Trillaria melaezaris</i> <i>Origanum vulgare</i> <i>Cephalanthera longifolia</i> <i>Pseudorhiza albidia</i> <i>Viola lutea calaminaria</i> <i>Leucogonon aethiops</i> <i>Asplenium adnigrum</i>
Vissen beemje kleine modderkrulper meerval rivierdonderpad	<i>Noemacheilus barbatulus</i> <i>Cottus taenia</i> <i>Silurus glanis</i> <i>Cottus gobio</i>				
Vaatplanten aangebrande orchis aapjesorchis beenbreek bergklokje bergnachtorchis bienenorchis blaasvaren blauwe zeedistel bleek bosvogeltje bokkenorchis brede orchis bruinrode wespenorchis daslook	<i>Orchis ustulata</i> <i>Orchis simia</i> <i>Narthecium ossifragum</i> <i>Campanula rhomboidalis</i> <i>Platanthera chlorantha</i> <i>Ophrys apifera</i> <i>Cystopteris fragilis</i> <i>Eryngium maritimum</i> <i>Cephalanthera dactyloides</i> <i>Himantoglossum hircinum</i> <i>Dactylorhiza majalis</i> <i>Epipactis atrorubens</i> <i>Allium ursinum</i>				
Zoogdieren das boomarter elkmuis gewone zeehond veldspitsmuis waterspitsmuis	<i>Meles meles</i> <i>Martes martes</i> <i>Elomys quercinus</i> <i>Phoca vitulina</i> <i>Crocifera leucodon</i> <i>Neomys fodiens</i>	Bijlage IV HR Zoogdieren baardvleermuis bedstee's vleermuis bever bosvleermuis brandt's vleermuis bruinvis euraziatie lynx franjestaart gewone doffijn gewone dwergvleermuis gewone grootoorvleermuis grize grootoorvleermuis grote hoefijzerneus hamster hazelmuis Ingekorven vleermuis kleine dwergvleermuis kleine hoefijzerneus laativlieger meervleermuis mopsvleermuis nathusius' dwergvleermuis noordse woelmuis otter rosse vleermuis tulpelaar tweejarige vleermuis vale vleermuis watervleermuis wilde kat witfarkdoffijn witsnuitdoffijn	<i>Melitta diamina</i> <i>Glossiana euphrosyne</i> <i>Zostera marina</i> <i>Myotis mystacinus</i> <i>Myotis bechsteinii</i> <i>Castor fiber</i> <i>Nyctalus leisleri</i> <i>Myotis brandtii</i> <i>Phocoena phocoena</i> <i>Lynx lynx</i> <i>Myotis nattereri</i> <i>Delphinus delphis</i> <i>Pipistrellus pipistrellus</i> <i>Plecotus auritus</i> <i>Plecotus austriacus</i> <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> <i>Cricetus cricetus</i> <i>Muscardinus avellanarius</i> <i>Myotis emarginatus</i> <i>Pipistrellus pygmaeus</i> <i>Rhinolophus hipposideros</i> <i>Eptesicus serotinus</i> <i>Myotis dasycneme</i> <i>Barbastella barbastellus</i> <i>Pipistrellus nathusii</i> <i>Microtus oeconomus</i> <i>Lutra lutra</i> <i>Nyctalus noctula</i> <i>Tursiops truncatus</i> <i>Vespertilio murinus</i> <i>Myotis myotis</i> <i>Myotis daubentonii</i> <i>Felis silvestris</i> <i>Lagenorhynchus acutus</i> <i>Lagenorhynchus albirostris</i> <i>Hyla arborea</i> <i>Bombina variegata</i> <i>Coronella austriacus</i>	heikikker kamsalamander knoflookpad muurhagedis poelkikker rugsteekpad vroedmeesterpad zandhagedis Dagvlinders donker pimpernelblauwtje grote vuurvlier pimpernelblauwtje tijnblauwtje zilverstreephoofdeestje Libellen bronslibel galllibel gevekte witsnuitlibel groene glazenmaker noordse winterjuffer oostelijke witsnuitlibel rivierrombout sietlijke witsnuitlibel Vissen houting steur Vaatplanten drifwilde waterweegbree groenkolorchis kruidend moerasorchis zomerschroeforchis Kevers brede geelrandwateroefkever geesteepte wateroefkever heldenbok juchteleerkever Tweekleppigen bataafse stroommossel	<i>Rana arvalis</i> <i>Triturus cristatus</i> <i>Pelobates fuscus</i> <i>Podarcis muralis</i> <i>Rana lessonae</i> <i>Bufo calamita</i> <i>Alytes obstetricans</i> <i>Lacerta agilis</i> <i>Maculinea nausithous</i> <i>Lycena dispar</i> <i>Maculinea teleius</i> <i>Maculinea arion</i> <i>Coenonympha hero</i> <i>Oxygastra curtisii</i> <i>Ophiophila cecilia</i> <i>Leucorhina pectoralis</i> <i>Aeshna viridis</i> <i>Sympterna paedisca</i> <i>Leucorhina albifrons</i> <i>Stylurus flavipes</i> <i>Leucorhina caudalis</i> <i>Conegonus oxyrhynchus</i> <i>Acipenser sturio</i> <i>Luronium natans</i> <i>Liparis loeselii</i> <i>Spiranthes aestivalis</i> <i>Dytiscus latissimus</i> <i>Graphoderus bilineatus</i> <i>Cerambyx cerdo</i> <i>Osmodema eremita</i> <i>Unio crassus</i>
Bijlage 1 AMvB Zoogdieren das boomarter elkmuis gewone zeehond veldspitsmuis waterspitsmuis	<i>Meles meles</i> <i>Martes martes</i> <i>Elomys quercinus</i> <i>Phoca vitulina</i> <i>Crocifera leucodon</i> <i>Neomys fodiens</i>	Bijlage IV HR Zoogdieren baardvleermuis bedstee's vleermuis bever bosvleermuis brandt's vleermuis bruinvis euraziatie lynx franjestaart gewone doffijn gewone dwergvleermuis gewone grootoorvleermuis grize grootoorvleermuis grote hoefijzerneus hamster hazelmuis Ingekorven vleermuis kleine dwergvleermuis kleine hoefijzerneus laativlieger meervleermuis mopsvleermuis nathusius' dwergvleermuis noordse woelmuis otter rosse vleermuis tulpelaar tweejarige vleermuis vale vleermuis watervleermuis wilde kat witfarkdoffijn witsnuitdoffijn	<i>Melitta diamina</i> <i>Glossiana euphrosyne</i> <i>Zostera marina</i> <i>Myotis mystacinus</i> <i>Myotis bechsteinii</i> <i>Castor fiber</i> <i>Nyctalus leisleri</i> <i>Myotis brandtii</i> <i>Phocoena phocoena</i> <i>Lynx lynx</i> <i>Myotis nattereri</i> <i>Delphinus delphis</i> <i>Pipistrellus pipistrellus</i> <i>Plecotus auritus</i> <i>Plecotus austriacus</i> <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> <i>Cricetus cricetus</i> <i>Muscardinus avellanarius</i> <i>Myotis emarginatus</i> <i>Pipistrellus pygmaeus</i> <i>Rhinolophus hipposideros</i> <i>Eptesicus serotinus</i> <i>Myotis dasycneme</i> <i>Barbastella barbastellus</i> <i>Pipistrellus nathusii</i> <i>Microtus oeconomus</i> <i>Lutra lutra</i> <i>Nyctalus noctula</i> <i>Tursiops truncatus</i> <i>Vespertilio murinus</i> <i>Myotis myotis</i> <i>Myotis daubentonii</i> <i>Felis silvestris</i> <i>Lagenorhynchus acutus</i> <i>Lagenorhynchus albirostris</i> <i>Hyla arborea</i> <i>Bombina variegata</i> <i>Coronella austriacus</i>	heikikker kamsalamander knoflookpad muurhagedis poelkikker rugsteekpad vroedmeesterpad zandhagedis Dagvlinders donker pimpernelblauwtje grote vuurvlier pimpernelblauwtje tijnblauwtje zilverstreephoofdeestje Libellen bronslibel galllibel gevekte witsnuitlibel groene glazenmaker noordse winterjuffer oostelijke witsnuitlibel rivierrombout sietlijke witsnuitlibel Vissen houting steur Vaatplanten drifwilde waterweegbree groenkolorchis kruidend moerasorchis zomerschroeforchis Kevers brede geelrandwateroefkever geesteepte wateroefkever heldenbok juchteleerkever Tweekleppigen bataafse stroommossel	<i>Rana arvalis</i> <i>Triturus cristatus</i> <i>Pelobates fuscus</i> <i>Podarcis muralis</i> <i>Rana lessonae</i> <i>Bufo calamita</i> <i>Alytes obstetricans</i> <i>Lacerta agilis</i> <i>Maculinea nausithous</i> <i>Lycena dispar</i> <i>Maculinea teleius</i> <i>Maculinea arion</i> <i>Coenonympha hero</i> <i>Oxygastra curtisii</i> <i>Ophiophila cecilia</i> <i>Leucorhina pectoralis</i> <i>Aeshna viridis</i> <i>Sympterna paedisca</i> <i>Leucorhina albifrons</i> <i>Stylurus flavipes</i> <i>Leucorhina caudalis</i> <i>Conegonus oxyrhynchus</i> <i>Acipenser sturio</i> <i>Luronium natans</i> <i>Liparis loeselii</i> <i>Spiranthes aestivalis</i> <i>Dytiscus latissimus</i> <i>Graphoderus bilineatus</i> <i>Cerambyx cerdo</i> <i>Osmodema eremita</i> <i>Unio crassus</i>

BIJLAGE 2

Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden 'Veluwe' en 'Veluwerandmeren'

Instandhoudingsdoelen Veluwe (ontwerpbesluit)

Habitattypen (bijlage I)

H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikhei dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties van flora en fauna. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.

H2320 Psammofiele heide met Calluna en Empetrum nigrum

Doel Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwse begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.

H2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijke randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en bossen.

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe. H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Toelichting Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitrichio-Batrachion

Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (subtype A).

Toelichting Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).

Toelichting Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.

H4030 Droge Europese heide

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.

H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Struwelen van het habitatype jeneverbessstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig.

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, zoals op de Harskamp (met de grootste populatie wolvenlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Wegens het voorkomen van twee laatst genoemde soorten en het grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Omdat het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van het oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura2000-gebied komt het voor op lemige gronden, bijvoorbeeld bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (o.a. Wisselse Veen). Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met habitatypen H4010 vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) en H6230 heischrale graslanden.

H7110 *Actief hoogveen

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B).

Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdveen een zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes.

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype H4010 vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit..

Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, hogere zandgronden (subtype A).

Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, hogere zandgronden (subtype A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen, in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit..

Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. Verbetering van de kwaliteit is mogelijk door het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verbetering

van de kwaliteit van het habitatype is noodzakelijk wegens de landelijk matig ongunstigetaat van instandhouding.

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C).

Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. (o.a. Hierdense beek). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

Habitatrichtlijnsoorten (bijlage II)

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.

Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie (tot het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.

H1083 Vliegend hert

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.

H1096 Beekprik

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klaarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding en wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe leveren één van de grootste bijdragen voor de populaties van de rivierdonderpad in beken én er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwe levert als overwinteringsgebied één van de grootste bijdragen voor de meervleermuis.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

Broedvogels

A072 Wespendif

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespendifen op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A224 Nachtzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.

Toelichting Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand,

Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwe rand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A233 Draaihals

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude hollen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden Kootwijker- en Harskampse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A236 Zwarte specht

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.

Toelichting De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 430. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A246 Boomleeuwerik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.

Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A255 Duinpieper

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren en in 2003 nog één. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren. Hiervoor is het van belang dat voor het habitatype H2330 zandverstuivingen uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit voortvarend worden opgepakt. Aangezien de soort gevoelig is voor verstoring o.a. door geluid, is het zaak met herstel van dit habitatype te beginnen op de meest geschikte locaties voor deze soort. Bij de verdere uitwerking van de doelen in het kader van het beheerplan is het nodig te bezien of voor herstel van een sleutelpopulatie op termijn aanvullende maatregelen nodig en zinvol zijn in het licht van de mate van herstel van deze soort. Het gebied kan mogelijk op termijn voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 66. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A338 Grauwe klauwier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

Instandhoudingsdoelen Veluwerandmeren (ontwerpbesluit)

Habitattypen (bijlage I)

H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. vegetaties
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het betreft hier het gebied met de grootste, aaneengesloten oppervlakte van dit habitatype kranswierwateren in ons land. De vegetatie is nog steeds gevoelig voor veranderingen in de nutriëntgehalten.

H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type
Magnopotamion of Hydrocharition
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt deels gemengd met habitatype H3140 kranswierwateren voor, maar is in de loop van de successie grotendeels naar de randen van de kranswievelden verdrongen: het type is hier samengesteld uit schedefonteinkruid, vooral aan de ondiepe zijde, en doorgroeid fonteinkruid aan de diepe zijde.

Habitatrichtlijnsoorten (bijlage II)

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dankzij de uitgebreide waterplantenbegroeiingen, vormt dit gebied – in zoverre bekend – één van de grootste populaties van de wijdverspreide soort kleine modderkruiper.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten A021 roerdomp of A298 grote karekiet is toegestaan.

Toelichting De rivierdonderpad komt in de randmeren voor op zowel natuurlijk substraat (driehoeksmosselen) als op kunstmatig substraat (stenen beschoeiingen). Enige achteruitgang van het kunstmatige leefgebied is acceptabel mits dit ten gunste gaat van genoemde soorten.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwerandmeren levert als foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied een grote bijdrage.

*Broedvogels***A021 Roerdomp**

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting In dit deel van de randmeren is de roerdomp een schaarse broedvogel. Met name het Drontermeer herbergt jaarlijks enkele paren. In de periode 1987 – 1997 fluctueerde het aantal paren tussen 1 en 8. In recente jaren (2001-2003) werden jaarlijks 3 paren geteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De grote karekiet is van oudsher broedvogel van de waterrietvelden. Een telling in 1982 leverde 56 paren op. In begin 90-er jaren bedroeg het aantal paren een kleine 30 (maximaal 29 paren in 1989 en 1990) en in de periode 1999-2003 bedroeg het aantal paren jaarlijks 15-20. Vrijwel alle broedplaatsen bevinden zich in het deelgebied Drontermeer; het levert daarmee een grote bijdrage aan de populatie van de randmeren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

*Niet-broedvogels***A005 Fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen futen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren leveren één van de grootste bijdragen in Nederland. De soort is het hele jaar present, met pieken in oktober / november en maart / april. Midden jaren tachtig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand (doorbreken dominantie grote brasem, meer kleine vis). Daarna was de populatiegrootte min of meer stabiel, met wel een zeer sterke toename in Dronter / Veluwemeer in 2002. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 420 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De soort is het hele jaar present, met een piek in september / oktober en soms in juni. Er zijn relatief lage

populatiedichtheden in Drontermeer en Nuldernauw. Midden jaren tachtig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand. Er trad een tijdelijke afname op in 1998-2000 met daarna een herstel. Aantallen fluctueren door het groepsgewijs voorkomen, in relatie tot de windrichting en de ligging van de kolonies (m.n. Oostvaardersplassen). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A027 Grote zilverreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen grote zilverreigers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats. De Veluwerandmeren leveren één van de grootste bijdragen in Nederland. Foeragerende vogels kwamen aanvankelijk alleen in het Drontermeer voor en dan vooral in het voorjaar, recent treed een verschuiving op naar het najaar, met een sterke piek in november en in het Drontermeer al in augustus. Aantallen zijn sterk toegenomen. Er bestaat een relatie met de groeiende kolonie in de Oostvaardersplassen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de lepelaar o.a. een functie als foerageergebied. Er treedt een piek in aantallen op omstreeks augustus. Sinds 2002 zijn de aantallen plotseling sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. Tot voor kort leverde het gebied Veluwerandmeren de grootste bijdrage in Nederland, en het levert nu nog één van de grootste bijdragen, met Arkemheen en Lauwersmeer. De kleine zwaan was de enige aquatisch foeragerende soort die in de jaren zeventig en tachtig in aantallen van betekenis voorkwam. De soort was in de jaren 1995-98 in verhoogde aantallen aanwezig in samenhang met sterke toename van waterplanten, maar is daarna teruggevallen tot het niveau van daarvoor, in samenhang met een afname van de internationale populatie-omvang, en mogelijk met concurrentie van knobbelzwanen. Vooral later in het seizoen wordt op het omliggende grasland (m.n. oude landzijde) gefoerageerd. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De soort is een

wintergast, vooral aanwezig van novembermaart en sterk geconcentreerd in het Nuldernauw, vooral sinds de aanleg van de geleidingsdam voor de monding van de Schuitenbeek en het daarbijbehorende natuurontwikkelingsgebied (aantallen van internationale betekenis, maar voorlopig eenmalig). Er wordt enigszins gevoerageerd op waterplanten in zeer ondiepe gebieden, maar er is ook een relatie met natte graslanden in de omgeving, m.n. Nuldernauw-Arkemheen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien delandelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen krakeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, maar vooral in september-februari, waarbij de periode september-november steeds belangrijker wordt. Aanvankelijk was de krakeend relatief schaars in het Drontermeer, maar dat is recent ingelopen. Er is sprake van een doorgaande toename, zoals overal in Nederland. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen pijlstaarten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september-december, met meestal een piek in oktober, en een kleine voorjaarspiek in maart. De pijlstaart was in de jaren zestig zeer talrijk, maar verdween toen de aangrenzende polder in cultuur werd gebracht en keerde terug in de jaren negentig in veel kleinere aantallen, om te foerageren op de herstelde kranswervevegetatie. Tot voor kort was de soort sterk geconcentreerd in het Veluwemeer, recent (sinds 2000) komt deze in vergelijkbare dichtheden voor in het Drontermeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september-december, waarbij de piek is verschoven van november naar september, en recent is er ook weer een kleinere voorjaarspiek in april. De slobeend is relatief talrijk in het Veluwemeer, heeft minder sterk gereageerd op het ecologisch herstel dan andere soorten. Er is sprake van een licht doorgaande toename, maar met vrij grote fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A058 Krooneend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen krooneenden zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland (met Gouwzee en Vechtplassen). Vanaf de laatste jaren van de vorige eeuw is de populatie sterk toegenomen, in reactie op ecologisch herstel (toename

kranswieren), en is de soort tegenwoordig jaarrond aanwezig, met hoogste aantallen in maart-juni en november. De krooneend verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van H3140 kranswierwateren is toegestaan.

Toelichting Aantallen tafeleenden zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. De soort is vooral aanwezig in oktober-februari, met een sterke piek in november. De populatie is sterk toegenomen tussen 1992 en 1998 als reactie op het ecologisch herstel en het groeiende voedselaanbod van kranswieren en driehoeksmosselen. Aanvankelijk kwamen relatief lage dichtheden voor in het Drontermeer en Nulderneauw, later zijn aantallen toegenomen en sinds 1998 fluctuerend. De toename in de Veluwerandmeren ging samen met een forse afname in het Markermeer en IJsselmeer, terwijl de totale aantallen in het IJsselmeergebied constant bleven (bij een landelijk dalende trend). Afname van huidige aantallen is toegestaan wanneer verdere verbetering van de waterkwaliteit via uitbreiding van kranswier op grotere diepte ten koste gaat van de beschikbaarheid van driehoeksmosselen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht alvorens het doel op herstel wordt gesteld.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.700 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van H3140 kranswierwateren is toegestaan.

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is aanwezig van september-maart, met een sterke piek in november. De Veluwerandmeren leveren in Nederland de grootste bijdrage na het Markermeer & IJmeer en IJsselmeer. Er komen relatief hoge dichtheden voor in Wolderwijd en Nulderneauw. Omdat 's nachts gefoerageerd wordt leveren deze gebieden als foerageergebieden niet noodzakelijk ook de grootste bijdrage (uitwisseling met Veluwemeer). Overdag wordt afhankelijk van de wind ook gerust in het Harderbroek. In de jaren negentig is de populatie sterk toegenomen in respons op ecologisch herstel, vooral toen midden jaren negentig de driehoeksmosselen terugkeerden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Als verdere verbetering van de waterkwaliteit via uitbreiding van kranswier op grotere diepte ten koste gaat van de beschikbaarheid van driehoeksmosselen, is afname die daarmee verband houdt aanvaardbaar.

A067 Brilduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is wintergast van oktober-april. De populatie is sterk toegenomen sinds midden jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen nonnetjes zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren levert de grootste bijdrage in Nederland na het IJsselmeer en het Markermeer & IJmeer. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, min of meer evenredig verdeeld over het gebied. Er is sprake van een sterke doorgaande toename in de jaren negentig, mogelijk in relatie tot de bredere voedselkeus dan alleen vis, en veranderingen in bodemfauna (korfmosselen). De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A070 Grote zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grote zaagbekken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren levert één van de grootste bijdragen in Nederland. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, lange tijd met relatief hoge dichtheden in het Drontermeer. Midden jaren tachtig zijn de aantallen toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand, met daarna fluctuerende aantallen. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op de afname en verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen meerkoeten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. Hoogste aantallen zijn aanwezig in september-januari, waarbij eerst op kranswieren gefoerageerd kan worden en daarna op driehoeksmosselen. De populatie is sterk toegenomen in respons op ecologisch herstel en toenemend aanbod van deze twee voedselbronnen. Aanvankelijk kwam de soort sterk geconcentreerd voor in het Veluwemeer, waar het herstel voorop liep, later ook in de andere delen van het gebied. Anders dan bij kuifeend en tafeleend gaat de toename niet zozeer samen met toename elders in het IJsselmeergebied, zodat het totaal in het hele gebied evenzeer is toegenomen. Wel is in de overige zoete rijkswateren (rivierengebied) sprake van een duidelijke afname in de jaren negentig. Sinds 1998 zijn aantallen stabiel tot fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.